HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

(כ) **מפקין.** כמין הפך ט) **הן כשמגיעין למפתן ההיכל** י) **: מלתן רמו לנדה.** מדלמ קרי ליה לאזהרה על שמתגבר כנחל שוטף שמגיע לפתח בית דוד רמז שצריכה לטבילה מים עמוקים שמצא בהן עד לוחיה ומע"ג דלמ רמיז קרא על לוחיה רמיז מיהא דניהוו עמוקים עומק הראוי וזה כראוי: **הסיחו יום הכפורים** לפ גרסינן וה"ג **שמא דחיקא מנעל מפי.** מי שרי לעבור במים או דילמא חיישינן דילמא (ג) נפקי מכרעיה ואתי לאיתויינהו: **ועכשו דרך מלנוע.** בנעליהם עכשו אותו: **סנדל מפי.** שמיהו יכול להדקו ולקשרו יפה כדרכו כמו מנעל: **איקלע להגרוניא.** ושמא שם: **לפירקא.** לדרשא דריש גלותא: **מדעתיה דריש גלותא.** שלא ישנאהו: **איבעי לך למירמא סנדל.** שהוא רחב: **על גבי טיינא.** שלחלוח הטיט הוי עוגב קרוב לרחיצה: **מטפחא.** מקיאה מים: **מלא לאסור.** שמא יפשפו מים על בשרו: **משתא שחיל.** פולט מים שפועל טרישטריש"ת בלע"ז: **דמזדריב.** מחליק וגשמע מידו ויפשפו המים עליו: **מטפחא.** סודר כמין כלים נגופים ואני שמעתי דה"ג ערב יום הכפורים מביאין לו מטפחת ומקנח בה ידיו ולמחר פושטה ומעבירה על עיניו והיא לחה קלת מקינוח הידים לחמתו: **חיפכא לחמרא לן.** בחצי עושה אותן כמין כלים נגופים ובערב יוה"כ לא לחמרת עושה בחצי אותן כמין כלים נגופים ותותיבנך שחיטה לשון שמעתי הכי קאמר חיפכא לחמרת לן ערב תשעה בחצי מקנח בה ידיו ולמחר פושטה וכו' וערב יום הכפורים שהיה אותה בימים ועושה אותה כמין כלים נגופים ואותיבנך שחיטה דכמין כלים נגופים עליין ים כדי לסמוט: **שמלו אף רבי אלעזר.** גרסינן והוא רבי אלעזר בן פדת: **זקן ויושב בישיבה וכו'.** בסנהדרין (דף ה.) שמין אכם מתיר את הכבוד ביחיד לרחות את מומו אלא אם כן נטל רשות מן הנשיא פעם אחת והכא מיבעיא להו אפם זקן יושב בישיבה סנהדרין הוא מי לריך רשות או לא והא דנקט לה הכא משום דבעי למימר ותו קמבעיא להו מהו לנאת בסנדל של שעם ביום"כ: **דכר זה.** נטילת הרשות: **להסגדר.** לשון גדולה: **למעלה מוקנו של זה.** לפני זקינו של נשיא זה שבדורנו: כהיכי תשודינן על מומי הבכור להתיר את האסור ואף להטיל בו מום לפי שהבכור בזמן הזה אין לו תקנה אלא אם כן יש בו מום ועל הכהן ליטפל בו משנתיהו לו לשומרו ולזונו דרבי מאיר ודרבן שמעון במסכת בכורות (דף לה.): **ותו קמבעיא להו.** קמיה דרבי אלעזר: שעם

מפקין עתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית מכאן ואילך היה מתגבר ועולה עד שמגיע לפתח בית דוד כיון שמגיע לפתח בית דוד נעשה כנחל שוטף שבו רוחצין זבין וזבות נדות ויולדות שנאמר [1]ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד וליושבי ירושלם לחטאת ולנדה אמר רב יוסף מכאן רמז לנדה שצריכה לישב עד צוארה במים ולית הילכתא כוותיה (תינח יום הכפורים דליכא מנעל) שבת דאיכא מנעל מאי אמר נחמיה

מכאן רמז לנדה שצריכה לישב עד צוארה במים. שמלו מקמי רב יהודה גמון ז"ל בטילת נדה מדלוריימא מגלן והשיב קל וחומר ממגפה ור"ת פירש דנפקא מדכתיב במי נדה ודרשינן במסכת עבודת כוכבים (דף עה:) מים שהנדה טובלת בהן ור"י פירש מדכתיב והזה ולהלן נבדלה מהם עד שתצא במים (שבת דף סד:) נמלתה תהא עד שתצא במים (ו): הקיטע

[א]ועברוה דרך מלבוש תינח מנעל סנדל מאי איכא למימר אמר רב ריחומי **אנא** חזיתיה לרבינא דעבר דרך מלבוש רב אשי אמר [ב]סנדל לכתחלה לא ריש גלותא איקלע להגרוניא לבי רב נתן רפרם וכולהו רבנן אתו לפירקא רבינא לא אתא למחר בעי רפרם לאפוקי לרבינא מדעתיה דריש גלותא אמר ליה מאי טעמא לא אתא מר לפירקא אמר ליה הוה כאיב לי ברעאי איבעי לך למיסם מסאני גבא דכרעא הוה איבעי לך למרמא סנדלא אמר ליה עורקמא דמיא הוה באורחא איבעי לך למעבריה דרך מלבוש אמר ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב אשי סנדל לכתחלה לא תני יהודה בר גרוגרות [ג]אסור לישב על גבי טינא ביום הכפורים אמר רבי יהושע בן לוי ובטינא מטפחת אמר אביי [ד]ובטופח על מנת להטפיח אמר רב [ה]יהודה [ו]מותר להצטנן בפירות רב יהודה מצטנן [ז] בקרא רבה מצטנן בינוקא רבא מצטנן בכסא דכספא אמר רב [ח]פפא [ט]כסא דכספא מלא אסור חסר שרי דפחרא אידי ואידי אסור משום דמישחל שחיל רב [י](פפא) אמר כסא דכספא חסר נמי אסור משום דמזדריב זעירא בר חמא אושפיזכנין דרבי אמי ורבי אסי ורבי יהושע בן לוי ודכולהו רבנן דקיסרי הוה אמר ליה לרב יוסף בריה דרבי יהושע בן לוי [יא]בר אריא תא אימא לך מילתא דהוה עביד אבוך מטפחת היה לו [יב]בערב יום הכפורים [יג]ושורה אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגובין ולמחר מקנח בה פניו ידיו ורגליו ערב תשעה באב שורה אותה במים ולמחר מעבירה על גבי עיניו [יד]וכן [א] כי אתא רבה בר מרי אמר [טו]בערב תשעה באב מביאין לו מטפחת ושורה אותה במים ומניחה תחת מראשותיו ולמחר מקנח פניו ידיו ורגליו בערב יום הכפורים מביאין לו מטפחת ושורה אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגובין ולמחר מעבירה על גבי עיניו אמר ליה ר' יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא איפכא אמרת לן ואותיבנך סחיטה אמר רב מנשיא בר תחליפא אמר רב עמרם אמר רבה בר בר חנה שאלו את רבי אלעזר זקן ויושב בישיבה צריך ליטול רשות להתיר בכורות או אינו צריך מאי קא מיבעיי להו הכי קא מיבעיי להו כי הא דאמר רב אידי בר אבין דבר זה הניחו להם לבי נשיאה כדי להתגדר בו צריך ליטול רשות או דילמא כיון דזקן ויושב בישיבה אין צריך עמד ר' צדוק בן חלוקה על רגליו ואמר אני ראיתי את רבי יוסי בן זימרא שזקן ויושב בישיבה היה ועמד במעלה מזקנו של זה ונטל רשות להתיר בכורות אמר ליה ר' אבא לא כך היה מעשה אלא כך היה מעשה ר' יוסי בן זימרא כהן היה והכי קא מבעיא ליה

הלכה כר"מ דאמר [טז]החשוד בדבר לא דנו ולא מעידו או דילמא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר [יז]נאמן הוא על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו ופשט ליה [יח]הלכה כרשב"ג ותו קא מבעיא להו מהו לצאת בסנדל של שעם

(ט) [בהלמ"ס ליתא], י) [בהלמ"ס ליתא], ג) [ל"ל כ"ל בהלמ"ס רפ מצי כ"ל בהלמ"ס ובכ"מ ובכ"ו], ד) [בכתוב יכ:], ה) [עי' טוסחא סרי"ף והכא"ס], ו) [ג"ז ע"ש], ז) בכתובות לה., ח) [שם], ט) בע"ז: פי הפך, י) [הטוהה רש"ס], כ) [ועי' תוספות חגיגה יפ. ד"ה לא נגרכה ותוספות יבמות מז: ד"ה במקום],

תורה אור השלם

1. בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מָקוֹר נִפְתָּח לְבֵית דָּוִיד וְלִישְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם לְחַטָּאת וּלְנִדָּה: זכריה יג א

הגהות הב"ח

(א) גמ' כך יהודה מצטנן בקרח רבא מצטנן ביונקא רבה מצטנן בכסא דכספא אמר רבא כמא דכספא מלא: (ב) רש"י ד"ה מפקיס ל"ל קודם ד"ה לפתח: (ג) שם ד"ה המינח כו' מייתיגן דילמא נפל מכרעיה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' וכן. לשון קו עליו למתקו:

תוס' ישנים

מיט אלא דרך לנלוך שהולכין במים לבושים ואין שריה זו דרך נקיון וליכון וגם מיט מתכוין לנקות ולהסיר הטיטה על ידי מים ופעמים שמולכלך בכך. מ"ר. ולפי זה היה נלפה שהרואה בשבת בגבי מוכר לרמות בשבגדיו וליכא למימר לגיכון. מיהו יש לומר משום שחיטה דהא (דפרק) [פרישין] לעיל אלא שריגן אלא משום גדל (ולו) משום טעם הוחיל ולא שתכת לו אלא על ידי מלטוט זכור הוא, ואפי' טעמא לא שייך הכא. ועל (ידי) תיוק שלכלך בגדי אמו כמי רגלים שמא רבינו מרדיגו יעקב שהתיר להשם לקנח ידיה [בבגדיה] כדי שתוכל להתפלל כהן מטעמא שפירשתי לעיל שמותר לקנח ידיה במפה לפי שהוא לרך לכלוך, ולא נראה לרבינו לכיון שמתכוונת לטהר הלכלוך, ולמחיקה וליכון היא מתכוונת. מ"ר.

ע"כ מעמוד קודם

אמר ליה לא סבר מר **להא דאמר רב אשי סנדל** לכתחילה לא. קשה לי הא רב רחומי הוא דאמר לעיל מנא חזיתיה לרבינא דעבר דרך מלבוש, ושמא זה לאיה לפיהוא רבינא ברבינא הוא. מי נמי דמוי דמי ליה לרבינא אבל לא סבר רב יוסף מיכן רמז לנדה שצריכה לישב עד צוארה במים. אבל ומנדה המהלכין בדרך מותר בנעלית הסנדל, לכשיבואו לעיר יחלוצו. וכן בט' באב וכן בתענית ציבור. **סיכה**, בין סיכה של תענוג בין סיכה שאינה של תענוג אם בשבת מותר, ביוה"כ אסור. בט' באב ובתענית צבור של תענוג אסור, שאינה של תענוג מותר. **כל** אלו שאמרו אסורין בנעלית הסנדל, יצא לדרך נועל הגיע לכרך חולץ. איתי תנא יוצאין באמפליא ואוקימנא באמפליא של בגד ביוה"כ. איתי תנא תני אין יוצאין, ואוקימנא באמפליא של עור. ר' יהושע בן לוי נפיק לביש סלישיה ביום הכפורים, אומר אסתנס [אנא]. חד תלמיד מן דר' מנא הורי לכד מן קריבי דנשיא למלביש סלישיה דהוה אסתנס, מן הדה דריב"ל. **הא** דר' יהושע בן לוי תריצנה הכי, ערב יום הכפורים היה מקנח ידיו ורגליו במטפחת, ולמחר ביום הכפורים היה מעבירה על גבי עיניו ואינו חושש. ערב ט' באב היה שורה מטפחת ומניחה מראשותיו, ובט' באב היה מקנח בה פניו ידיו ורגליו ואינו חושש. שאלו לר' אלעזר זקן יושב בישיבה צריך ליטול רשות להתיר בכורות אי לא, כדגרסינן בסנהדרין א"ל ר' חייא לר' בן אחי יורד לבבל יורה יורה ידין ידין יתיר בכורות וכו'. וא"ר יצחק חקולא אני ראיתי ר' יוסי בן זימרא כהן והכי קא מיבעיא ליה, הלכתא כרבן שמעון בן גמליאל, דאמר נאמן אדם על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו, או הלכתא כר' מאיר דאמר החשוד על דבר לא דנו ולא מעידו. ופשטו ליה הלכתא כרבן שמעון בן גמליאל, הואיל ותנן סתמא כוותיה, כדתנן בנגעים סוף פרק ב' כל הבכורות אדם רואה חוץ משל עצמו. **ותוב** קא מיבעיא להו מהו לצאת בסנדל של שעם ביום הכפורים.

כג א ב טוס"ע ס"ח סימן שם סעיף ד:

כד ג ד ה ו מיי' פ"ג מהלכ' שביתת עשור הלכה ד סמג לאוין סט טוס"ע ס"ח סימן תריג סעיף ט:

כה ז מיי' שם הלכה ה טוס"ע שם סמג שם:

כו ח טוס"ע שם סימן תקנד סעיף יד בהג"ה:

כז ט מיי' פ"ג מהלכות בכורות הלכה י ופי"ב מהל' מעשר הל' יז] סמג עשין ריח טוס"ע י"ד סימן שיד סעיף ג:

לעזי רש"י

טרישטריש"ט. נוטף, מבעבע.

רבינו חננאל

בתיב ביום ההוא יהיה מקור לבית דוד ולישובי ירושלים לחטאת ולנדה, אמר רב יוסף מיכן רמז לנידה שצריכה לישב עד צוארה במים, ולית הילכתא כוותיה. תינח ביוה"כ דליכא מנעל עובר במים, בשבת דאיכא מנעל מאי. ואסיקנא היכא דאיכא מנעל מעבר להו דרך מלבוש ושרי. פירוש, כשהוא לבוש בהן ברגליו. ויש מי שאומר דרך מלבוש ואפי' שלא ברגליו. רב אשי אמר סנדל לכתחלה לא. תני ר' יהודה גרוגרות. פי', שם אדם. אסור לישב על גבי טיט ביום הכפורים, ואוקמא אביי בטופח על מנת להטפיח. וכבר פירשנוה פעמים רבות. מותר להצטנן בפירות, וכן בקרא וכן בינוקא בכולהו שרי. אבל במני דפחרא בין מלא בין חסר אסור משום דשחלי. פי', שואבין המים ומקיאין אותן בחוץ ונמצא (ה)מצטנן בהן שהמים המתקבצין רוחצין את גופו. ומני דכספא ומני מחכות משום דמזדריב. פי', כשמנענעים הכלים ניתזין מן המים שבתוכן ונופלין על בשרו של אדם המצטנן בהן. ירושלמי: [ר' זעירא וכו' בשם ר' יהושע] בן לוי בתענית ציבור מרחיץ פניו וידיו כדרכו, ובט' באב מרחיץ ידיו ומעבירן על פניו. וביום הכפורים מרחיץ ידיו ומקנחן במפה ומעביר המפה על פניו. ר' יונה הוה תרי מרטוטא וייהב לה תותי כר. היה הולך אצל רבו או מי שגדול ממנו, עובר בים או בנהר ואינו חושש. ונטפר רגליו מרחיצן במים ואינו חושש. הורה ר' אחא בבא מן הדרך והיו רגליו קיהות עליו, מותר להרחיצן במים. **אבל** ומנדה המהלכין בדרך מותר בנעלית הסנדל, לכשיבואו לעיר יחלוצו. וכן בט' באב וכן בתענית ציבור. **סיכה**, בין סיכה של תענוג בין סיכה שאינה של תענוג אם בשבת מותר, ביוה"כ אסור. בט' באב ובתענית צבור של תענוג אסור, שאינה של תענוג מותר. **כל** אלו שאמרו אסורין בנעלית הסנדל, יצא לדרך נועל הגיע לכרך חולץ. איתי תנא יוצאין באמפליא ואוקימנא באמפליא של בגד ביוה"כ. איתי תנא תני אין יוצאין, ואוקימנא באמפליא של עור. ר' יהושע בן לוי נפיק לביש סלישיה ביום הכפורים, אומר אסתנס [אנא]. חד תלמיד מן דר' מנא הורי לכד מן קריבי דנשיא למלביש סלישיה דהוה אסתנס, מן הדה דריב"ל. **הא** דר' יהושע בן לוי תריצנה הכי, ערב יום הכפורים היה מקנח ידיו ורגליו במטפחת, ולמחר ביום הכפורים היה מעבירה על גבי עיניו ואינו חושש. ערב ט' באב היה שורה מטפחת ומניחה מראשותיו, ובט' באב היה מקנח בה פניו ידיו ורגליו ואינו חושש. שאלו לר' אלעזר זקן יושב בישיבה צריך ליטול רשות להתיר בכורות אי לא, כדגרסינן בסנהדרין א"ל ר' חייא לר' בן אחי יורד לבבל יורה יורה ידין ידין יתיר בכורות וכו'. וא"ר יצחק חקולא אני ראיתי ר' יוסי בן זימרא כהן והכי קא מיבעיא ליה, הלכתא כרבן שמעון בן גמליאל, דאמר נאמן אדם על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו, או הלכתא כר' מאיר דאמר החשוד על דבר לא דנו ולא מעידו. ופשטו ליה הלכתא כרבן שמעון בן גמליאל, הואיל ותנן סתמא כוותיה, כדתנן בנגעים סוף פרק ב' כל הבכורות אדם רואה חוץ משל עצמו. **ותוב** קא מיבעיא להו מהו לצאת בסנדל של שעם ביום הכפורים.